ואנן ניקו [א]נעביד להו לכהנים מילתא דאתו בה לידי תקלה אפ"ה [א] עדיפא [ב]שלא יהו קדשי שמים מוטלים כנבילה אמר רבי חייא בר אבא בעי רבי יוחנן אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמן ירדו או לא ירדו א"ל רבי אמי תיבעי לך מעילה א"ל מעילה לא קמיבעיא לי דזריקה הוא דקבעה להו במעילה כי קמיבעיא ליה [ב] ירידה ופשיט לא ירדו ואין בהן מעילה רב נחמן בר יצחק מתני הכי א"ר חייא בר אבא בעי רבי יוחנן אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמן יש בהן מעילה או לא א"ל רבי אמי ותיבעי לך ירידה א"ל ירידה לא קא מיבעי' לי דנעשו לחמו של מזבח כי קמיבעי' לי מעילה ופשיט הכי [א]לא ירדו [ב]ואין בהן מעילה: ואלו לא [ג] היה פסולן [וכו']: א"ר [ד] יוחנן [ג]לא הכשיר ר"ע אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרים בעופות והוא שקדם הקדשן את מומן ומודה ר"ע בעולת נקבה דכשקדם [ה] מומה להקדשה דמיא בעי רבי ירמיה יש נרבע בעופות או אין נרבע בעופות מי אמר [ד]מן הבהמה להוציא את הרובע והנרבע כל היכא דאיתיה ברובע איתיה בנרבע כל היכא דליתיה ברובע ליתיה בנרבע או דלמא הרי נעבדה בו עבירה אמר רבה ת"ש ר"ע מכשיר בבעלי מומין [ו][ג]ואם איתא נכשיר נמי בנרבע הואיל וכשר בעופות שמע מינה אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [ה]הנרבע והמוקצה והנעבד ואתנן ומחיר וטומטום ואנדרוגינוס כולן מטמאין בגדים אבית הבליעה ש"מ: רבי חנינא סגן הכהנים כו': מאי קמ"ל איבעית אימא [ו]מעשה קמ"ל ואיבעית אימא מאי דוחה כלאחר יד: כשם שאם עלה [ז] כו': [ז]אמר עולא [ה]לא שנו אלא שלא משלה בהן האור אבל משלה בהן האור יעלו רב מרי מתני ארישא רב חנינא מסורא מתני אסיפא העצמות והגידין והקרנים והטלפים בזמן שמחוברין יעלו פרשו לא יעלו אמר עולא לא שנו אלא שלא משלה בהן האור אבל משלה בהן האור יעלו מאן דמתני אסיפא כ"ש ארישא ומאן דמתני ארישא אבל אסיפא לאו בני הקטרה נינהו: **מתני'** [ו]ואלו אם עלו ירדו בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות והקטורת [ז]הצמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תישים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהם מחוברים יעלו שנאמר [2]והקטיר הכהן את הכל [ח] פירשו לא יעלו שנאמר [3]ועשית עולותיך הבשר והדם: **גמ'** [ח]ת"ר [2][ט]והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידים והקרנים והטלפים יכול אפילו פרשו תלמוד לומר [3]ועשית עולותיך הבשר והדם אי בשר ודם

והוא שקדם הקדשן את מומן. שחלה עליהן קדושת מזבח אבל קדם מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מעולם ואפילו בדוקין שבעין אין המזבח מקדשן ותימה דבפ' ב' דבכורות (דף טז.) אמרינן והשוחטן בחוץ פטור רב הונא מתני חייב ומוקי לה בדוקין שבעין ואליבא דרבי עקיבא דאמר אם עלו לא ירדו ולכאורה לא קאי אמתניתין דהתם אלא אברייתא דתניא כוותיה דרב ששת שפירש כללו של דבר לאתויי לשוחט בחוץ דפטור ומיירי דקדם מומן להקדשן ועלה קאמר דרב הונא מתני חייב והשתא אמאי מתני חייב הא אמרינן הכא אפילו בדוקין שבעין ירדו כיון דקדם מומן להקדשן ובלאו הכי קשה דהא בכלל קתני הרי הן כחולין [כב] והיכי מתני חייב ובקונטרס הגיה שם בסיפא דברייתא דקדם הקדשן למומן והשוחט [כג] בחוץ פטור ועלה קאי רב הונא ומתני חייב וכן נראה דמייתי בתריה בין לפני פדיון בין לאחר פדיון עושין תמורה דהיינו סיפא דברייתא: **יש נרבע בעופות או אין נרבע בעופות.** הא דדרשינן בסוף פרק קמא דחולין (דף כג.) מן התורין למעוטי נרבע היינו כמסקנא דשמעתין אבל אם תמצא לומר דאין נרבע בעופות לא תוקמיה אלא למעוטי מוקצה: **ומותר העומר.** אינו בכלל שירי מנחות דחלוק הוא מהן שבא להתיר מן [כד] החדש ומן השעורין שתי [כה] הלחם באין חמץ ולחם הפנים אין נקטר בהם אלא שני בזיכי לבונה:

ואנן ניקו כו'. לשון קושיא הוא: **לידי תקלה.** להעלות פסולין שירדו: **מוטלים כנבלה.** הקרבים [ט] בפרש שלהן: **ותיבעי לך מעילה.** אי מהני להו לאיקבעינהו [י] במעילה: **לא ירדו.** דנעשו לחמו של מזבח ומיהו מעילה לית בהו דלא הוברר לחלק ראוי לגבוה: **הואיל וכשרין בעופות.** דכתיב (ויקרא כב) תמים זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבהמה [י] ואין תמות וזכרות בעופות ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו נא לפחתך (מלאכי א) וכן [יא] מום מגונה: **דוקין.** טיל"א [יב] לשון הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ) והוא לשון דק או תבלול בעינו (ויקרא כא): **והוא שקדם הקדשן את מומן.** שחלה עליהן קדושת מזבח [קודש] אבל קדם מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מימיהן ואין המזבח מקדשן: **ומודה רבי עקיבא בעולת נקבה.** שעלתה למזבח תרד ואע"פ שכשרה בעופות [יג] דכמאן דקדם מומה להקדשה דמיא דאין לך מום גדול מזה: עוף לא שייך ביה רובע דאין עוף רובע אשה: **ואם איתא.** דעוף שנרבע כשר ליכשר לרבי עקיבא נמי בבהמה נרבעת אם עלתה לא תרד הואיל וכשר בעופות לכתחילה: ה"ג **אף אנן נמי תנינא הנרבע והמוקצה** ולא גרסינן הרובע דהא בעוף קאי ואין רובע בעוף. וקתני דיש נרבע: **וטומטום ואנדרוגינוס.** ואע"פ שלא נאמר תמות וזכרות בעופות קסבר [יד] בריה בפני עצמה היא ואינו ספק זכר ספק נקבה ורבי אליעזר פליג עליה בבכורות (דף מב.) דקתני סיפא רבי אליעזר אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אי אתה יכול להוציא מביניהן טומטום ואנדרוגינוס: **מאי קמ"ל.** תנא קמא נמי ירדו קאמר: **כלאחר יד.** ואין מורידן דרך בזיון בפרהסיא: **משלה בהן האור.** כל דהו יעלו דנעשו לחמו של אש [טו]: **ארישא.** מתני לה להא דעולא ארישא כדאמרן אפסולין שעלו וירדו דקתני מתניתין לא יעלו: **פירשו.** שחלצו מן הבשר לפני העלאתן לא יעלו והוא הדין נמי דאם עלו ירדו כדאמר לקמן בברייתא (דף פו.) אליבא דרבי ומוקמינן מתניתין אליביה: **כ"ש ארישא.** דדם [טז] עולה או אימורים בני הקטרה נינהו אם לא נפסלו והכי כיון דמשלה בהן האור קדשינהו כמה שהן פסולין: **אבל עצמות וגידים לאו בני הקטרה נינהו.** דאמרינן לקמן (שם) מועשית עולותיך הבשר והדם הלכך לא שייכא בהו משלה [יז] אור לקדשינהו: **מתני' ואלו אם עלו ירדו.** ואף על פי שכשרין דלא שייך בהו מזבח כלל: [יח] **והקטורת.** שעלתה על מזבח החיצון דהא לאו ראוי הוא [יט]: **הצמר שבראשי הכבשים.** רישא דבבא אחריתי היא ובהדי עצמות וגידין קתני לה וכמשפטן [כ] שבראשי כבשי של עולה שהראש אינו בכלל הפשט וקרב עם עורו כדאמר בשחיטת חולין בפ"ב (כז.) אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה וישנן בכלל הקטרה מנין לרבות את הראש שכבר הותז בשחיטה שאע"פ שאינו בהפשטה ישנו בהקטרה ת"ל כו' ויש למר בגובה [כא] ערפו אצל ראשו: **וכן שער שבזקן תישים.** עולה:

גמ'

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה יב:
כא ב מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה א:
כב ג מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הלכה א:
ד מיי' פ"ו מהלכות פסה"מ הלכה ד:
כג ה מיי' פ"ג שם הלכה ט:
כד ו מיי' שם הלכה טו:
כה ז מיי' שם ופרק ו מהלכות מעה"ק הלכה ב:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א, ב
2. וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, ט
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז

שינויי נוסחאות

א] אפ"ה הא עדיפא (כתה"י): ב] נ"ל לי (ש"מ): ג] שלא (דק"ס, וכ"ה במשנה): ד] א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן (כי"מ ופרי"ד, וכ"ה לעיל לה ע"ב): ה] דכמאן דקדמו מומן להקדישן (כי"מ, וכ"מ ברש"י): ו] מומין ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לא הכשיר ר' עקיבא אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרין בעוף והוא שקדם הקדשן את מומן ואם וכו' (כי"צ): ז] עלו (ש"מ): ח] נ"ל הכל המזבחה. כן איתא במשנה שבמשניות (הגרי"ב): ט] הקרביים בפרש שלהן (כי"פ). ובצ"ש נ"ב דאי אפשר לשרפן מיד דאין פסולן בגופן ובעו עבור צורה והא עדיפא אע"ג דאיכא למיחש שמא יעלם כהן ויקטירם. מצאתי בספר ישן: י] למיקבעינהו (ב"ש): יא] נ"ל וכל (הגרי"ב): יב] פי' כתם בעין המצמצם את הראיה (לעזי רש"י): יג] בעופות דכל עולה זכר הוא (כי"פ): יד] בס"י הלשון כך והאי דפסול בטומטום ואנדרוגינוס לאו משום ספק נקבה, דאין זכרות בעופות אלא משום דקסבר בריה בפני עצמה היא ור' אליעזר פליג וכו' (ב"ש): טו] נ"א של מזבח (כי"י): טז] נ"ל דבשר (*ש"מ). נ"א אברי (גליון): יז] ממשלת האור (*ש"מ): יח] ס"א מה"ד ומותר העומר כו'. כל אלו נאכלים ולא נקטרים הס"ד ומה"ד והקטורת (ש"מ): יט] הוא לו (*ש"מ): כ] כאן הס"ד ומה"ד שבראשי כבשים כו' (כי"י): כא] בגובה ראשו אצל ערפו כצ"ל (ש"מ): כב] כחולין לכל דבריהם והיכי כצ"ל (צ"ק): כג] נ"ל והשוחטן (באה"מ): כד] תיבת מן נמחק (יעב"ץ). ואח"כ נ"ל ובא מן השעורים (באה"מ): כה] ושתי (ש"מ): כו] לשון הש"מ מכאן עד ופ"ה, לא ידעתי לישבו: כז] עי' רש"י במשנה להלן פו ע"א ובתוס' שם:

מסורת הש"ס

א) [פסחים נט:], ב) [שבת קטז:] ע' ירוש' פסחים פ"ו ה"א, ג) [לעיל לה: ע"ש מנחות עט.], ד) [ב"ק מ: בכורות מא. תמורה כח. נדה מא.], ה) יבמות פג: [בכורות מב.], ו) כעי"ז שבת כא., ז) [לעיל מג.], ח) חולין צ., ט) ת"כ ויקרא נדבה פ"ו ה"ט ספרי ראה עח, י) קידושין כד: וש"נ.

לעזי רש"י

טיל"א טייל"א. תבלול (כתם בעין המצמצם את הראייה).

ליקוטים

רבי חנינא סגן הכהנים כו' מאי קמ"ל כו'. רבי חנניה סגן הכהנים אף על פי שלא הוזכר בשם אביו אף אביו היה חכם, דתנן בפרק המזבח מקדש כל שלא היה פסולו בקודש כו' רבי חנניה סגן הכהנים אומר דוחה היה אבא כו'. ובגמרא, מאי קמ"ל אי בעית אימא מעשה אתא לאשמעינן ואי בעית אימא מאי דוחה כלאחר יד. משום דרבי עקיבא מכשיר דוקא בבעלי מומין בדוקין שבעין (והוא) שכשרין בעופות ואמר רבי חנניה דאביו היה דוחה אפילו אותן, ואמר הלכה למעשה דלהדיא הוא דוחן, ואבע"א כלאחר יד, לא להדיא הואיל וכשרין בעוף, ומורידין נמי דלא סבירא ליה דרבי עקיבא (ערכי תנאים ואמוראים ע' ר"ח סגן הכהנים):

שיטה מקובצת

בעי ר' יוחנן. מכאן יש להוכיח הא דפי' לעיל דאף לר' יהודה [קאמרן] דאל"כ הוי ליה למימר לר"י הכי אליבא דר"ש דאמר נשפך דמה לא תרד גבי קדשי קדשים (ו)אימורי קדשים כו': **מאן דמתני אסיפא.** הא [כו] דקאמר אבל משלה בהן האור יעלו וכולן שפקעו כו' כל שכן ארישא דתנן כך אם ירדו לא יעלו. ופ"ה [כז] והא דקאמר במתני' לא יחזיר ר"ל אם לא רצה כלומר שאינו צריך, והא דקאמר הכא יעלו ר"ל אם רצה, ולא נהירא דלא יחזיר משמע בשום ענין אפילו אם רצה, לכך נראה לי דלא יחזיר מיירי כדקאמר לקמן בגרידי והכא מיירי דעדיין יש בו לחלוחית: **והקטורת.** פי' קטורת על מזבח החיצון הואיל ואין לו שום ראיות עליו. וא"ת והרי דמים הניתנים בפנים שנתנן בחוץ או איפכא דאין להם ראיות זה על זה ואמרינן אם עלו לא ירדו, וי"ל דמ"מ שם דמים ראוין על מזבח החיצון אבל אין שום קטורת ראוין על מזבח החיצון: **תוד"ה יש נרבע כו' לא תוקמיה אלא למעוטי מוקצה.** נ"ב אבל קשה לי קצת דאיכא תרי קראי מן התורים ומן בני היונה ותרווייהו למה לי (דיב"א ז"ל. ב"ש):

מוסף רש"י

אלא בדוקין שבעין. דוקין טול"א כגון הנוטה כדוק שמים, ולהכי לא ירדו דאין מומן ניכר כל כך. ל"א דוקים שיש לו מום בעפעפים, ולהכי קרי לעפעפים [דוק, דעפעפים] על העין כרקיע דהכי אמרינן בספרי אגודות העין דומה לעולם קטן העפעפיים כנגד הרקיע, והתחתון כנגד הארץ, והלבן שמקיף את העין כנגד ים אוקינוס שסובב את העולם, והשחור שבו שהוא עגול דומה לגלגל חמה (בכורות טז.) **הואיל וכשרים בעופות.** לכתחילה, שאין פוסל בהן אלא חסרון אבר כגון יבש גפה נסמית עינה או נקטעה רגלה משום הקריבהו נא לפחתך כדמפרש בבכורות, אבל דוקין שבעין לא פסלי בהו ואע"ג דמום גמור הוא לא נאמרו מומין אלא בבהמה דכתיב תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים, מיניה דרשינן תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות, הואיל וכשרין בעופות לכתחילה, בבהמה אם עלו לא ירדו: **והוא שקדם הקדשן את מומן.** אבל קדם מומן את הקדשן לא חלה עליהן קדושת מזבח לעולם אלא קדושת דמים, ואין המזבח מקדש פסולין אלא שנראו לו: **ומודה ר"ע בעולת נקבה.** שתרד, ואע"פ שכשירה בעופות לכתחילה מ"ט דכמאן דקדם מומה להקדישה הוא שאין לך מום בעולה גדול מזה דכל עולה זכר הוא (לעיל לה:) **מן הבהמה.** אדם כי יקריב מכם מן הבהמה, ולא כל בהמה (נדה מא. וכעי"ז תמורה כח.). ממקצת בהמות ולא כולן: **להוציא את הרובע והנרבע.** ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים שלא נסקל, דפסול לגבי מזבח (ב"ק מ:) **הנרבע והמוקצה כו'.** במלוקין דקדשים קמיירי. מוקצה, שהקצהו ויחדו לתקרובת עבודת כוכבים: **והנעבד.** שהשתחוה לו ועשאו עבודת כוכבים: **מטמאין בגדים אבית הבליעה.** כדין נבלת עוף טהור, דכיון דאין ראויין להקרבה, כדתניא מן הבהמה להוציא רובע ונרבע כו' ומליקתו נבלה (יבמות פג: וכעי"ז בכורות מב.). נבלת עוף טהור אין לה טומאה אלא בבית הבליעה, כדכתיב לא יאכל לטמאה בה (יבמות שם) **מעשה.** מעשה רב, הואיל ומעיד שכך היו של בית אביו עושין הלכה היא (עפ"י שבת כא.) **לא שנו.** דאם ירדו הנך פסולין משעלו לא יעלה (לעיל מג.) **והקטיר הכהן את הכל.** הכל ריבויא הוא: **יכול אפילו פרשו.** מן הבשר הנך גידין (חולין צ.):

מכאן שייך לעמ' הבא

מה אשם עצמותיו מותרין. לעשות מהן כלים, אני שמעתי שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל (לקמן צח. וכעי"ז מנחות פג. מכת"י) **לו יהיה יתירא כתיב.** דמצי למכתב עור העולה אשר הקריב לכהן ולשתוק (לקמן קג.): **וכולן שפקעו.** שעלו לראש המזבח ושוב פקעו מעל גבי המזבח: **לא יחזיר.** ואין בהן מעילה: **וכן גחלת שפקעה.** ולא מיירי בגחלת דאימורים אלא בגחלת דעצים קאמר, דאי הוי גחלת דאימורים הוי חייב להחזיר, שהרי לא נעשית מצותן עד שנתרמה תרומת הדשן, ומשמע נמי אפילו בגחלת שבתפוח מיירי, דאי אפשר שלא יהיו גחלים מעורבין באפר שנצבור בתפוח, ואם נפלה הגחלת מן התפוח לאש של מערכה ואח"כ פקעה הגחלת מן האש של מערכה לארץ לא יחזיר ואין בה מעילה (מעילה ט:) **איברים שפקעו.** ומתוך פקיעותן קופצין ונופלין מן המערכה: **קודם חצות.** לילה, יחזיר ומועלין בהן. דקודם חצות אינו חשוב עיכול באבר שיש בו עדיין ממש, לפיכך צריך להחזירו למערכה, וכיון שלא נעשית כל מצותן קדשי ה' קרינן ביה ואית ביה מעילה לנהנין ממנו: **לאחר חצות לא יחזיר.** אין צריך להחזיר, שהחצות עושה עיכול באברים שמשלה בו האור ואע"פ שיש בו ממש, כדיליף לה לקמיה: **ואין מועלין בהם.** כדקי"ל (פסחים כו.) כל שנעשית מצותו אין מועלין בו כיון דלית ביה צורך גבוה לא קרינן ביה קדשי ה' ובמעילה כתיב וחטאה בשגגה מקדשי ה' (יומא כ.):